

Boyoma

Driemaandelijks Nieuwsblad van
Kisangani vzw

België-Belgique
P.B.-P.P.
3720 Kortesseem
BC1813

juli-aug.-sept. 2016

Afgiftekantoor : 3720 Kortesseem
P209455

**KOOP NU UW WENSKAARTEN
en uw KALENDER 2017 !**

Kisangani vzw, Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

<http://www.kisangani.be/>

Nr 57

COLOFON

Boyoma
3-maandelijks nieuwsblad
nr 57 jaargang 15- 2016
juli-aug.sept. 2016
v.u. **Hugo Gevaerts,**
Bronstraat 31,
3722 Kortesseem
Kisangani vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Congo

Zetel en Kantoor:

Bronstraat 31,

3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail info@kisangani.be

IBAN BE 35 2350 3524 2637

BIC code GE BABE BB

Web: <http://www.kisangani.be/>

Redactieraad: Roger Huisman, Magda
Nollet-Vermander, Rina Robben, Manja
Scheuermann.

Foto's: Greet Boets, Wouter Gevaerts,
Frank Gevaerts, Hugo Gevaerts, Pionus
Katuala, Manja Scheuermann

Dit kwartaalblad wordt verzonden aan
geïnteresseerden. Indien u dit blad niet
meer wenst te ontvangen, laat het ons
dan weten.

Wie BOYOMA per e-mail wenst te ont-
vangen, kan dit melden aan:

info@kisangani.be

Vermeld of u ook de gedrukte versie
wenst.

Uw persoonlijke gegevens worden in
geen geval doorgegeven of verkocht aan
derden. Indien u deze gegevens wenst te
verwijderen uit de bestanden van Kisan-
gani vzw, dan kunt u dit per e-mail of
per post laten weten.

Contact Provincie Antwerpen

Alain Vandelannoote

Caronstraat 102, 2660 Hoboken

tel. 03 830 51 41

e-mail antwerpen@kisangani.be

Contact Brabant

Wouter en Rina Gevaerts-Robben

Bloemstraat 47, 3211 Binkom

tel. 016 63 25 58

e-mail brabant@kisangani.be

Contact Limburg

Hugo en Manja Gevaerts

Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail limburg@kisangani.be

Contact Oost-Vlaanderen

Rik en Lut De Raedt-Van Laeken

Ten Ede 82, 9620 Erwetegem

tel. 09 360 82 47

e-mail oost-vlaanderen@kisangani.be

Contact West-Vlaanderen

Magda Nollet-Vermander

Beversesteenweg 495, 8800 Roeselare

tel. 051 251901

e-mail west-vlaanderen@kisangani.be

Contacten Kisangani

Dieudonné Upoki

e-mail ddupoki2@yahoo.fr

Pionus Katuala

e-mail pionuskatuala@gmail.com

Contact Kinshasa

René Ngongo

e-mail renengongo2002@yahoo.fr

Boyoma wordt digitaal gedrukt bij
Printsalon Hasselt www.printsalon.be

Beste vrienden van vzw Kisangani,

De recente dramatische ontwikkelingen in de Democratische Republiek Congo zorgen ervoor dat wij ons, net als iedereen die een band heeft met Congo, grote zorgen maken. Vanaf het moment dat we in Congo begonnen te werken en vanaf de oprichting van Kisangani vzw hebben we al heel wat meegemaakt. Hugo Gevaerts bleef in de moeilijkste omstandigheden, rond de eeuwwisseling, naar Kisangani gaan.

Wat de toekomst ook moge brengen, ook nu zullen we volhouden. We hebben de voorbije jaren op de eerste plaats in mensen geïnvesteerd. Als wij onze vrienden in Kisangani de mogelijkheden blijven bieden om verder te werken, dan zullen ze dat ook doen. Verder werken aan duurzame landbouw in de dorpen is nodig.

Jullie mogen vooral niet denken dat onze steun aan de partners in Kisangani weggegooid geld is. Integendeel, onze partners werken verder.

Van harte bedankt voor de steun die jullie ons geboden hebben en we hopen dat we verder op deze steun kunnen rekenen.

KISANGANI vzw

Vulgarisatie ?...

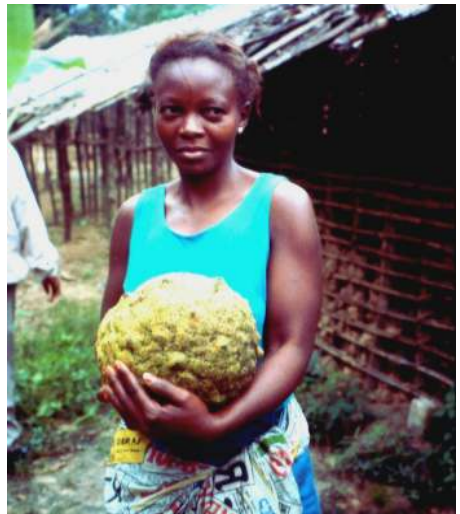
Hoe een plant de wereld rondzwerft: het kan een boeiend verhaal zijn.

In de jaren 1970 leerde Pater Jaak Bijttebier in het regenwoud in het zuiden van de Evenaars-Provincie (D.R.Congo) de *Treculia africana* kennen. Het is een boom, tot 30 m hoog met zeer grote zwarte vruchten. Eén vrucht, die tot 10 kg kan wegen, zit vol met eiwitrijke zaden.

In een land als Congo bevat het basisvoedsel maniok of banaan, weinig eiwitten. De *Treculia* groeit echt in het oerwoud. Als de vruchten rijp zijn vallen ze op de grond; de zaden worden uit de vrucht gehaald en ze worden gedroogd. Dan kan men ze eten zoals pindanootjes. Men kan ze ook vermalen tot bloem, vermengen met bv. maïsmeel of bananenmeel en zo een papje maken of koekjes van bakken. Pater Bijttebier schreef

zijn bevindingen neer, maar vond niet veel gehoor. 20 jaar later leerden Jean Declerck en Hugo Gevaerts hem kennen. De pater kon hen overtuigen. Zo werd *Treculia* in Kisanгани geïntroduceerd. Er werden zaadjes gezaaid, het werden plantjes en bomen. Na enkele jaren kwamen de eerste vruchten en er werd geoogst. “Ha, zegden de dorpsbewoners, maar die vruchten kennen we. Onze grootouders aten die nootjes;

het zijn de apenootjes van onze voorouders!!” Maar ja, het was allemaal te moeilijk en te veel werk geweest, daarom werden de vruchten niet meer geoogst. En nu komen die mensen van Bulaya (België) daar weer mee af!

Met veel inzet en veel moeite lukte het toch om te oogsten en te verwerken. Eer het zover was, was het weer oorlog, de oorlog rond de

eeuwwisseling. Er was honger in Kisangani. Onze universitaireren droogden, roosterden, maalden treculiazaadjes, maakten papjes en baken koekjes. Dat werd verdeeld via de centra voor ondervoedde kinderen. Dat heeft toen vele kinderen terug wat kracht bezorgd.

Nu werkt vooral Prof.Dhed'a verder met die treculiazaden. Hij volgt nog altijd hetzelfde basisprocédé en laat een pap maken van treculia-bloem vermengd met bananenmeel. Dat is een voedzaam tussendoortje. Langzaam aan geraakt de Treculia zo wat ingeburgerd, maar er is nog veel werk aan de winkel.

Maar soms gebeuren er kleine wonderen. Een voor ons totaal onbekende had toevallig iets gelezen over de Treculia en via via (waarschijnlijk internet) kwam de man bij ons terecht. Deze Vlaming, met een Filipijnse echtgenote, bleek erg geïnteresseerd. Hij redeneerde, als *Treculia africana* in Congo gedijt, dan gedijt de boom ook op de Filippijnen, misschien de moeite waard om te proberen. We willen meewerken. We brengen vochtig gehouden zaden mee uit Congo en verzenden die. Ze worden geplant: het mislukt. Ja dan nog maar eens proberen: en ongelooflijk! de plantjes groeien en groeien. Het worden bomen. De bomen kunnen mannelijk (nooit vruchten) of vrouwelijk (vruchten vanaf 3 jaar) zijn. Maar een mannelijke boom kan na 12 jaar vrouwelijk worden. De bomen op de Filippijnen gaven dus wel wat verwarring. Maar de eerste vruchten zijn er wel en andere dorpsbewoners willen nu ook zaaien...

In Congo komt maniok van Zuid-Amerika, de banaan is ingevoerd uit Azië, maar de *Treculia Africana* komt op de Filippijnen ... uit Kisangani...

Is dat ook geen vorm van vulgarisatie?

Manja Scheuermann

**Als vzw kunnen wij
LEGATEN en GIFTEN ontvangen.**

FISCAAL ATTEST

U krijgt een fiscaal attest voor
GIFTEN vanaf € 40,00 :
u recupereert zo 45 % van uw gift

U kunt uw **giften ook spreiden over verschillende stortingen per jaar** bv. door maandelijkse stortingen of door een doorlopende opdracht.

Voor giften gedaan in 2016 ontvangt u een fiscaal attest in de loop van de maand februari of maart 2017.

U kunt uw gift storten op de rekening van

Kisangani vzw Bronstraat 31 3722 Kortesseem Bank BE 35 2350 3524 2637 BIC code GE BABE BB

Gelieve bij mededeling te vermelden:

gift van “uw naam en voornaam zoals op uw identiteitskaart”

LEGATEN

De notaris kan u het beste inlichten hoe u ons een legaat kunt nalaten. Er zijn verschillende mogelijkheden gaande van het eenvoudige LEGAAT, via het DUO-LEGAAT tot de erfenis zelf.

FairTrade week in de Universiteit Hasselt

Worldmarket

Maandag 10 oktober 2016 van 10 tot 17 uur

hebben we een stand in de
Universiteit Hasselt
campus Diepenbeek
We staan op de Agora.

We verkopen wenskaarten, kalenders en eenvoudige geschenken.
Wie wat meer uitleg over onze projecten wil, kan bij ons terecht.

Iedereen is welkom!

Universiteit Hasselt, Agoralaan
(zijweg van de Universiteitslaan), Diepenbeek.

ONS AANBOD

Voor geïnteresseerden verzorgen wij graag een voordracht met beelden over Congo. We leggen uiteraard de nadruk op ontwikkelingssamenwerking en meer bepaald onze projecten in Kisangani. Zin in een boeiende namiddag of avond voor je school, vereniging, werknemers, ...? We komen naar je toe waar ook in België.
We kunnen dit doen in het hele land.

FairTrade week in Lubbeek

**zaterdag 15 oktober
17:00 tot 20:15**

(H)eerlijke markt in zaal Santro
Tiensesteenweg 100
Binkom

gevolgd door een receptie ter gelegenheid van de titeluitreiking
"FairTradeGemeente"

We verkopen wenskaarten, kalenders en eenvoudige geschenken.
Wie wat meer uitleg over onze projecten wil, kan bij ons terecht.

Iedereen is welkom!

We hopen velen onder u te verwelkomen!

Voor de organisatie van deze (H)eerlijke markt moeten we de
FairTrade trekkersgroep van Lubbeek danken.

WENSKAARTEN & KALENDER 2017

Hiernaast vindt u de folder met de afbeelding van al de wenskaarten en van de kalender.

Onze **WENSKAARTEN** zijn reproducties van werken van Congolese kunstenaars en enkele zijn foto's van kinderen.

Wenskaarten van 17,5 x 11,5 cm kosten 9 € voor 8 (+ verzendingskosten). De wenskaarten worden geleverd in briefomslag. Voor grote hoeveelheden geven we een korting.

In de nieuwe **KALENDER 2017** zijn foto's van bloemen in Kisangani en in de Kivu afgebeeld.

Iedere maand heeft een eigen blad. De kalender is in A4 formaat, tweetalig en in kleuren-druk. U kan hem kopen aan 10 € (plus verzendingskosten).

Wij leveren zolang de voorraad strekt.

Kisangani vzw

UW BESTELLINGEN

voor uw

wenskaarten en kalender(s)

plaatst u telefonisch, per e-mail of schriftelijk bij

Kisangani vzw

Bronstraat 31

3722 Kortesseem

Tel. 011 376580

info@kisangani.be

<http://www.kisangani.be>

We leveren alles per post met een overschrijvingsformulier voor de betaling.

Voor hen die er meer over willen weten!

U leest regelmatig onze Boyoma, u wil misschien het nieuws uit Congo beter kunnen volgen?

Er zijn verschillende interessante websites:

Congoforum

<http://www.congoforum.be/ndl/>

Monusco: de Uno in de D.R.Congo

<http://www.monuc.unmissions.org/>

Radio Okapi

<http://www.radiookapi.net/>

Waarom Kisangani vzw met scholen werkt: een lange geschiedenis.

We weten dat allemaal: het is moeilijk om gewoontes, methodes te veranderen. Waar we ook rondkijken in de wereld, hier bij ons in België, gelijk waar in Azië, in de 2 Amerika's, in Afrika of in Australië, gebruiken, gewoontes kunnen erg verschillend zijn. Maar keer op keer valt het op dat niemand gemakkelijk die gewoontes veranderd, aanpast.

In 1988 was Hugo Gevaerts al acht jaar professor biologie in het Project Natuurbescherming aan de universiteit van Kisangani. Samen met zijn medewerkers zag hij het regenwoud verdwijnen, gedeeltelijk door landbouw, gedeeltelijk door boomkap voor de export. De landbouwers ontginnen een lap grond, branden alles af en planten bv. maniok. Na enkele jaren is de grond uitgeput en er wordt van meet af aan herbegegonnen. Om het regenwoud te redden moet de landbouw ter plaatse blijven. Geld voor meststoffen hebben de dorpingen niet. Nestor Bebwa zag in zijn onderzoek dat de meeste voe-

dingsstoffen van een boom of struik in de bladeren zit. Ook internationaal onderzoek wees in die richting. Zo ontstond de gedachte akkerbosbouw in te voeren in Kisangani. Bij die methode worden legumineuzen struiken gekozen met wortelknolletjes.

Die wortelknolletjes bevatten bacteriën die stikstof uit de lucht halen waardoor de plant beter groeit. Regelmatig worden de struiken dan gesnoeid, de bladeren composteren op de grond en bemesten zo de landbouwgrond. De hele groep in Kisangani vormde een groep mensen die de boeren in de dorpen uitleggen wat ze moeten doen. Om het goede voorbeeld te geven werden vele hagen geplant op het faculteitsterrein en in de dorpen waar de wetenschappers alle mogelijke onderzoek deden.

Toen kwam de oorlog van de eeuwwisseling. Er was honger in de stad Kisangani en in de hele regio. Intussen was Kisangani vzw opgericht en we zochten oplossingen om het voedselprobleem te helpen oplossen. Op de faculteit werd het landbouwareaal vergroot. We startten met varkens- en konijnenkweek. Visteelt waren we begonnen in 1998 en ook de rijst was al opgestart.

Maar we hadden een probleem: onze akkerbosbouw werd alleen gedaan als Kisangani vzw betaalde voor het werk. De dorpingen ontvingen wel met plezier de grotere opbrengst. Maar op de eigen akkers die methode toepasten, waar ze toch het voordeel

van zagen, deden ze niet.

Het werd 2002. Enkele onderzoekers Prof.Dudu en Prof.Mate hadden gemerkt dat er in Batiamaduka (op de grote baan naar het noorden, 15 km van Kisangani) een nogal actieve school was. De leerlingen zaten wel in krottige klasjes, maar de leraren en het schoolhoofd deden hun best er iets van te maken. Onze 2 professoren opperden de idee: *jong geleerd is oud gedaan*. Ze stelden voor, als dat financieel mogelijk was, om de scholen te ondersteunen op voorwaarde dat de school toeliet om theoretische en praktische lessen te geven in duurzame landbouw. Na goed overleg zetten we allemaal de stap. Er werd een schoolveld aangelegd met alle mogelijke groenten, bananen, vruchtenbomen met overal tussenin de legumineuze struiken soms in hagen soms losstaand.

Die struiken werden dan gesnoeid. Aan de kinderen werd alles met hand en tand uitgelegd. In die school in Batiamaduka gebeurde meer dan in andere scholen: met als gevolg dat meer dorpsbewoners hun kinderen stuurden. De BTS (Belgische Technische Samenwerking) zag dat ook gebeuren en bouwde daar een heel nieuw schoolgebouw.

Later werd er via ons een varkensstal gebouwd. De ouders waren nieuwsgierig. De kinderen vertelden thuis wat

ze leerden in de gewone lessen, op het schoolveld en in de varkensstal. Er was al lang een soort oudercomité. En stilaan dringt bij de dorpelingen in Batiamaduka door dat de dingen anders kunnen gedaan worden. Voor iedereen overtuigd is en voor iedereen aan duurzame landbouw doet zal het nog een tijdje duren, maar we durven hopen dat de jeugd eens ze zelfstandig zijn toch een deel van het geleerde zullen toepassen.

Batiamaduka was en is een succes. Zo kwam de idee ook voor Masako iets te doen. Ook dat dorp ligt op 15 km van Kisangani. Masako ligt op een slechte weinig gebruikte weg. Sinds 1970 wordt daar in het regenwoud dierkundig en plantkundig onderzoek gedaan. Zo kennen onze vrienden van de universiteit deze dorpelingen goed. In Masako was er geen enkele

school. In 2005 vroeg Prof.Mate aan de BTS om hulp voor de bouw van 3 klaslokalen. De faculteit kreeg de fondsen om onder leiding van Prof.Mate een schooltje neer te zetten, een schooltje dat vlug te klein was. Die school functioneerde onder dezelfde voorwaarden als Batiamaduka: er is een schoolveld waar de kinderen kennismaken met duurzame landbouw. De leraren werden door Kisangani vzw betaald. De school was vlug

te klein. In de grote kring van geldschenkeraars uit de Europese wereld was er de heer P. Godfroid. Hij las en hoorde het verhaal. Hij vindt dat ieder kind recht heeft op scholing en hij beseft dat de duurzame landbouw belangrijk is. Hij wilde helpen. Zo geschiedde: hij financierde de bouw van 3 klaslokalen en dan nog een gebouw met een bureel voor het schoolhoofd, een bibliotheek en een vergaderlokaal. De inhuldiging van deze gebouwen was een feest.

ging van deze gebouwen was een feest.

Intussen is er ook een varkensstal gebouwd. De varkensstal is in hout opgetrokken omdat dat door de dorpelingen gemakkelijker na te bouwen is.

Ook deze school heeft succes. In het begin moesten we alle leraren betalen; nu is de school erkend en worden de leraren in principe door de staat betaald. Het is wel zo dat het tot 2 jaar kan duren eer leraren hun eerste geld zien. Achterstallen worden niet uitbetaald. Bij leraarswisselingen moeten wij nog zorgen dat die 2 jaar overbrugd worden.

We zien dat Masako zich stilaan ontwikkelt. Het zal nog lang duren vooraleer de duurzame landbouw daar overal is doorgedrongen en voor de levensstandaard echt verhoogd is, maar we zien

een vooruitgang.

Reeds vele jaren werken onze wetenschappers ook op het eiland Mbiye. Ook daar hebben we akkerbosbouw opgestart. Zolang de landbouwers betaald werden voor hun werk en ze de oogst ook voor zich hielden was er geen probleem. Maar dat is geen oplossing op termijn.

Daar zijn we toen gestart met behulp van één lokaal. De ruwbouw in adobe steen was neergezet door de Stichting Buskens. Wij hebben de bouw dan overgenomen en afgewerkt en ingericht. Op het eiland Mbiye was geen school. De kinderen gingen ook niet naar school, te gevaarlijk voor de kleinere, ze moesten met een prauw de stroom oversteken. Na korte tijd was onze school te klein. En toen hadden we weer geluk. We verkregen een legaat en gebruikten het geld om 3 klaslokalen te bouwen en in te richten. Ook deze bouw werd gezet in adobe steen.

Wat is adobe steen? Het gaat weer over duurzaamheid. Stenen bakken vergt hitte. In Kisangani worden stenen gebakken in een “veldoven”. De gevormde stenen

in klei worden aan de lucht gedroogd. Dan worden die gedroogde stenen gestapeld tot een groot rechthoekig bouwwerk. Binnenin is ruimte om vuur te stoken met hout. Die methode gebruikt enorm veel hout.

Adobe stenen worden gevormd uit een zandmengeling waar wat cement aan wordt toegevoegd. Dan worden die stenen geperst met een hoge druk in een speciale pers (Ceraman). Dan worden deze stenen gewoon gedroogd. Na een tijdje drogen zijn het

duurzame bouwstenen. Nu zijn we nog 2 klassen aan het bijbouwen (dank zij de Provincie West-Vlaanderen), met dezelfde stenen. Ook deze school heeft een schoolveld en een varkensstal. Maar hier betalen we nog alle leraren. De erkenningsaanvraag van de school is lopende.

Onze scholen worden begeleid door enkele vrouwelijke en mannelijke wetenschappers. Heel belangrijk is dat deze mensen goede contacten hebben met de bevolking. Allemaal leggen ze uit

hoe belangrijk het is dat ook de meisjes naar school gaan. In de regio rond Kisangani worden meisjes nog regelmatig uitgehuwelijkt vanaf 12 à 13 jaar. Daar zijn vele oorzaken, met misschien als belangrijkste de armoede. Hoe langer die meisjes naar school gaan hoe beter. Vooral de moeders zien daar de noodzaak van in.

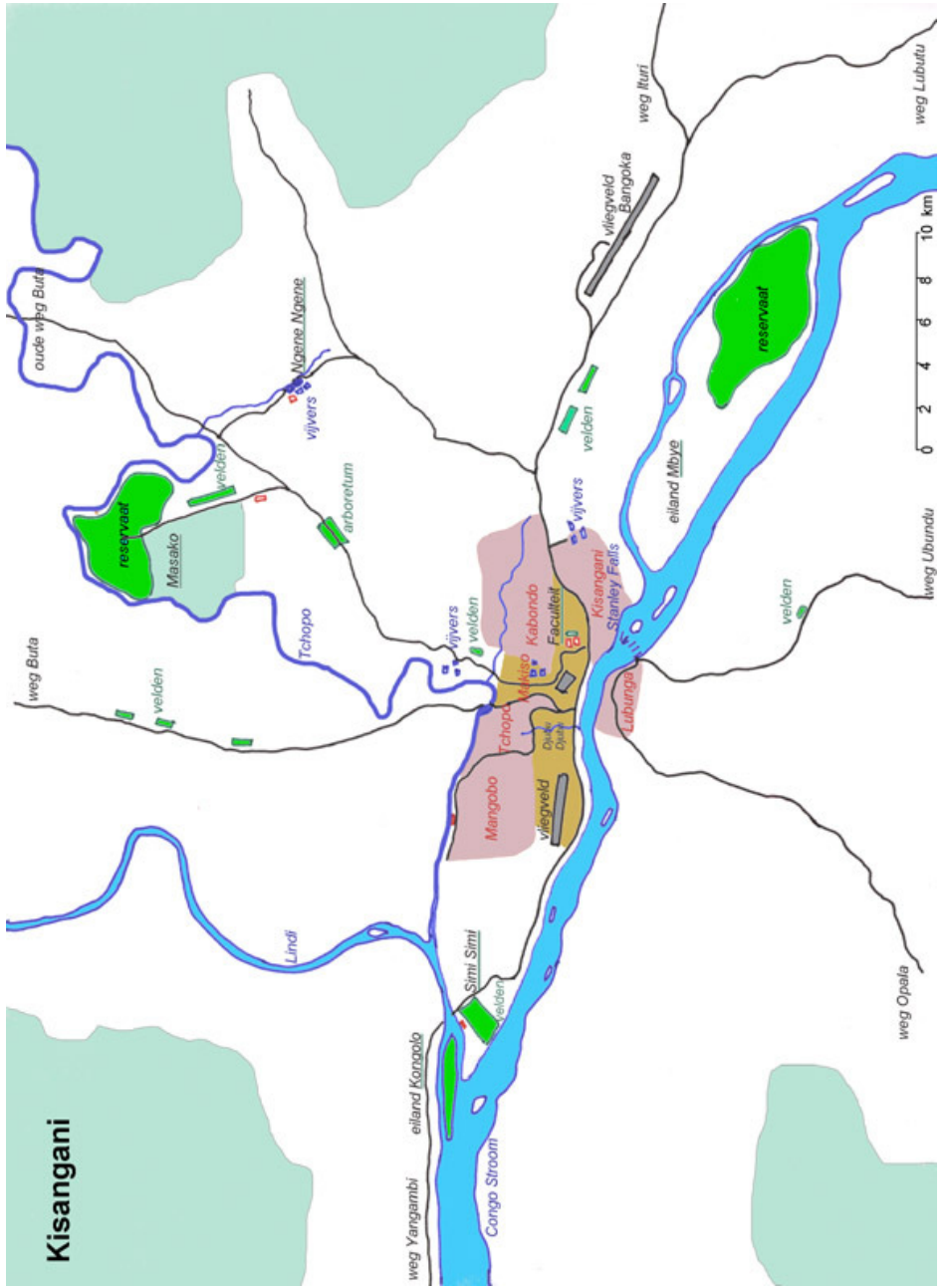
Dank zij de scholen hebben we invloed in die dorpsgemeenschappen:

- de duurzame landbouw komt langzaam op gang
- zo verdwijnt het regenwoud minder
- de levensstandaard verbetert
- veel meer kinderen naar school
- kindhuwelijken verminderen
- er is meer gendergelijkheid

Onze vrienden in Kisangani zijn overtuigd dat deze werking moet worden voortgezet.

Manja Scheuermann

onze projecten in Kisangani krijgen steun van

VELE SCHENKERS

P. GODFROID

LEYSEN HUMANITAS

Lotus Bakeries nv

INOX SYSTEMS Gent

Rotary District 1630
R.C. Bilzen-Alden Biesen
R.C. Genk-Staelen
R.C. Hasselt
R.C. Hasselt-Herckenrode
R.C. Katwijk-Noordwijk (NL)
R.C. Lanaken-Maasland
R.C. Maaseik
R.C. Maasland-Lanklaar
R.C. Siegen-Schloss (D)
R.C. Sint-Truiden

Gemeente Lubbeek

Stad Roeselare

Stad Zottegem

Lions Club Hasselt